

מאוצרות הפרשה

ונראה, דהרי לשון "פיקח" בלשון הקודש מתייחס [גם] למי שהוא היפך מסומא. וכמש"נ [בשמות] או פקח או עיוור. והנה איתא בתרגום יונתן (טז, יט) שקרח פיזר מאוצרותיו שהיו לו כסף וזהב כדי למשוך אליו את העם. והרי נאמר (שמות כג, ח) "כי השוחד יעור פקחים", ונמצא דכל המאתיים וחמישים ראשי סנהדראות היו עיוורים ומשוחדים, והיחיד שנשא פיקח היה קרח שהרי הוא לא קיבל שום שוחד.

(רבי אליהו דיסקין שליט"א, מוסף ש"ק יתד נאמן)

המעט מכס כי הבדיל... ובקשתם גם כהנה (טז, ט-י)

מדוע טוען משה רבנו כלפי קרח על כך שהוא רוצה להיות גם כהן? האם קימת בעיה כלשהי ברצון להיות בדרגה גבוהה יותר? מתרץ הרב יהודה קוריאט, מחכמי מוגדור, שמושה אמר לקרח: הלא אין אתה מתכוון לשם שמים ברצונך להיות כהן, שהרי במשנה כתוב (אבות פ"ב מ"א): "שאינן אתה יודע מתן שכרן של מצוות", ואם כן, מי אמר לך שתפקיד הכהונה נחשב בשמים יותר מתפקיד הלוי? אלא, שבאמת אינך יודע דבר על כך, וכל מה שמניע אותך הוא הכבוד שיש בכהונה והעובדה שלהיות כהן נשמע יותר טוב מלהיות רק לוי, נמצא שאינך מתכוון לשם שמים במחלוקת הזו. את הדברים הללו עלינו להשיב אל לבנו אנו – פעמים רבות אנו נוטים להיות משהו אחר ואיננו מרוצים ממה שאנחנו, אך מי יודע, אולי בשמים גדול השכר שנקבל על התפקיד שלנו, יותר מן התפקיד האחר שבו אנו חושקים!?

באחד הימים הגיעה שאלה כואבת מאחת המדינות אל הרב שטיינמן זצוק"ל: שני תלמידי חכמים פתחו ישיבה ביחד, אולם במשך הזמן תפס אחד מן השותפים לעצמו יותר ויותר מקום בחלק הרוחני, והשאיר לחברו את כל עסקי הגשמיות. שיגר האדם שנדחק לענייני הכספים של הישיבה שאלה ובה ביקש לדעת: מה עליו לעשות כעת? השיב הרב שטיינמן: עליו לותר, ובודאי זה קשה מאוד, אבל עצם זה שכל הזמן הוא צריך להלחם עם עצמו ולעבוד על המידות שלו, יגרום לו להתעלות. והוסיף והקשה: מה יהא על התורה שחסרה לו, משום שאינו עוסק בה כל כך, וגם אינו זוכה להרכיב תורה? נענה הרב שטיינמן: בעולם הזה ודאי השני מתעלה יותר ממנו, אבל למעלה, בעולם האמת, הוא יזכה להיות גבוה הרבה יותר בתורה, ויתקיים בו כפשוטו מאמר חז"ל (פסחים ג) "עלונים למטה ותחתונים למעלה". אמת, כאן יותר נוצץ להיות ראש ישיבה, אבל התפקיד שלו הוא יותר משתלם לעולם הבא. (לאור הנר)

וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה (טז, לב) שאלו את הבעש"ט, הרי המשנה בסנהדרין (ק"ה) אומרת "דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא", ואחר כך מובא בגמ' "עדת קרח אין להם חלק לעולם הבא". לשם מה צריכה הגמ' להשמיענו זאת, הרי עדת קרח גם היא מדור המדבר, וא"כ אין לה חלק לעולם הבא כבר בגלל שהיו מדור המדבר? ענה הבעש"ט, נכדי אפרים בן השמונה (לימים בעל "הגל מחנה אפרים") יוכל לענות לך. אמר לו הילד, הרי המשנה לומדת שלדור המדבר אין חלק לעולם הבא מהפסוק לעיל (י"ד - ל"ה) "במדבר הזה יתמו ושם ימותו" שנאמר בענין חטא המרגלים, וכיון שהעונש הוא על חטא המרגלים, הרי משבט לוי לא נשלחו מרגלים וממילא לשבט לוי יש חלק לעולם הבא. והואיל וקרח ומשפחתו בני לוי היו, לכן צריכה הגמ' להשמיענו שגם לעדת קרח אין חלק לעוה"ב.

ואון בן פלת בני ראובן (טז, א)

ואמרו חז"ל בפרק חלק (ק"ט): און בן פלת אשתו הצילתו, אמרה לו מה נפק"מ יש לך, הרי אם יצא משה מכל מקום אתה תלמידו, ואם קרח מנצח אתה תלמידו, ולמה לך להכנס בעסק זה. ואמרו שם שעליה נאמר הפסוק "חכמות נשים בנתה ביתה".

וצריך ביאור מה החכמה הגדולה שיש בדבריה. ומביא הרב אליהו דיסקין שליט"א, שמעתי בזה דבר נחמד: הנה היא עצמה הרי בוודאי הייתה בצד של משה, וא"כ לכאורה הייתה צריכה לדפוק על השולחן ולומר לבעלה: תגידי לי, האם נטרפה דעתך לחלוק על משה רבינו?! אך היא לא אמרה לו כך, ואף לא התייחסה לעצם הצדדים במחלוקת, אלא דיברה איתו בחכמה כפי דעתו שלו. זהו "חכמת נשים בנתה ביתה". וזוהי החכמה הגדולה בהנהגת הבית, ובבין אדם לחברו בכלל. גם שנראה שהשני טועה בדעתו, לא לומר לו בחריפות: אתה לא צודק.

אלא לכווננו בחכמה ובתבונה עד שייגיע מעצמו, ולשיטתו, לקו האמת. עוד ביאור מביא רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל (מובא בספר יחי ראובן), דלכאורה איזה חכמה היתה מונחת במעשייה של אשתו של און? והלא לכאורה לא עשתה משהו מיוחד, בסך הכל, נתנה לו לשתות יין משובח, וסיעה בידו לשכב על מיטתו, כדי שישן טוב ומה שבטוח בטוח, כי בוודאות בעת השינה הוא יישאר בבית ולא ילך איתם, וכך הרוויחה זמן גורלי, כי ממש בשעות אלו המצב החמיר, קרח ועדתו נבלעו באדמה, והוא ניצול בעולם הזה, וגם ניצול מאיבוד חלקו לעולם הבא. ואיך באמת הסכים און בן פלת ללכת לישון, הרי הוא היה ראש המפלגה?! איך בעיצומה של הקמת המפלגה החשובה כל כך והגורלית, אחד מראשי החבורה: הסכים לשוב לישון ולעזוב את כל העניין לכמה שעות? כיצד הצליחה אשתו לשכנע אותו לשתות יין? ממש פלא! היא פשוט אמרה לו: מה אתה מרויח מכל הסיפור, עכשיו אתה בסך הכל דרגה ב' וכאשר קרח יהיה כהן גדול גם כן ישאירו אותך מועמד שני או שלישי, אז מה אתה נכנס בכלל לעובי הקורה, הרי לא תרוויח כלום מכל הענין.

וכי זו חכמה? כל אחד יכול לומר את מה שאמרה: אתה עכשיו שמש, וכשקורח יהיה כהן גדול גם תהיה שמש. וכי על חכמה זו שלמה המלך מצביע כ"חכמות נשים בנתה ביתה"? וכי היה עליה ללמוד פילוסופיה כדי לחשב את החשבון הפשוט הלוה?

אמר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל יסוד נוקב ויורד: כן! בשעת מחלוקת, בלהט האש, אם האדם מסוגל לחשב לעצמו חשבון פשוט ברמה של אחד ועוד אחד שווה שתיים – אכן, זו חכמה אדירה! אדם בשעת מחלוקת מאבד את הראש ולא מסוגל לערוך חשבונות פשוטים. שיקול הדעת שלו לא קיים. ואם, בכל זאת, הוא נעצר וחושב את הדבר העקרונות, החיוני, ואת הסברא הפשוטה, זו חכמה גדולה.

שה' ישמור ויציל, שאף אחד לא יגיע לכאלו מצבים ולכאלה ניסיונות. **והיה האיש אשר יבחר ד' הוא הקדוש רב לכם בני לוי (טז, ז)** ואמרו בתנחומא [ומובא ברש"י] "וקרח שפקח היה מה ראה לשתות זו", וכו'. ויש לתמוה, דמלשון התנחומא משמע דבשלמא 250 ראשי סנהדראות היו כביכול שוטים, וכל הקושיה היא רק על קרח שפקח היה. וזה צ"ע, והרי ודאי שאם נבחרו לסנהדרין היו חכמים גדולים.

המחלוקת על הכהונה – אין שורשה אצל יעקב

יַיִקֹּחַ קִרְחָן בֶּן יִצְחָר בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי, וּפִירֶשׁ רִשִׁי"ב ד"ה בן יצהר בן קהת בן לוי: "ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם". לכאורה יש להבין: מהי התועלת באי הזכרת שמו של יעקב בפסוק, הרי הכל יודעים שיעקב הוא אביו של לוי. וכי בכך ששמו לא מוזכר בפסוק מפורשות, לא יודע שקרח היה בן נינו?
את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

המגיד הירושלמי ר' שלום שבדרון נסע פעם ברכבת מאנטוורפן לאמסטרדם. כולם מסביב היו נראים גויים מקומיים, אך לפתע קלטה אוזנו דיבור בעברית. הוא תר אחר מקור הקול, והבחין שלא רחוק ממנו יושב אדם מגודל שיער ומביט בו. האיש קם ממקומו והתיישב ליד ר' שלום, תוך כדי התנצלות על כך שאיננו בקיא בשפה העברית. הוא החל לדבר בגרמנית והכריז: "אני יהודי, ואף על פי שאינני דתי, אני מקפיד מאד שלא לאכול אוכל שאינו כשר".

ר' שלום הופתע לשמוע הצהרה שכזו יוצאת מפיו של אדם הנראה כה רחוק מיהדות. בראותו זאת החל האיש לספר את סיפורו: "אבי היה חייל ששירת בצבאו של הקיסר וילהלם. מכיון שהוא היה יהודי דתי, הוא התעקש שלא לאכול אוכל שאינו כשר, והתקיים על לחם ומיני ירקות בלבד. מפקדו שראה שהוא נעשה רזה וחלש מיום ליום, החל להזהיר אותו כי אם ימשיך לעמוד בעקשנותו יענש בחומרה. מכיון שהוא לא חזר בו תפס אותו המפקד והכה אותו בצורה אכזרית ביותר.

"אבי המוכה והנכלם החליט לכתוב מכתב לקיסר וילהלם בכבודו ובעצמו, וכך כתב: הנני חייל המשרת בצבאו של הקיסר ירום הודו. מכיון שאני יהודי ושומר על כללי כשרות לפי ההלכה היהודית, אני מיצר על כך שלא די שלא נותנים לי אכל כשר, אלא גם מכים אותי מכות אכזריות בשל סירובי לאכול אוכל לא כשר.

"חלפו שבועיים ימים, והנה מכריזים במחנה על מסדר שעומד להיערך בעוד זמן מועט. כולם הסתדרו בשורות, והמפקד הודיע שכעת יקרא מכתב שהתקבל מאת הקיסר ירום הודו. הוא סימן לאבי לפסוע קדימה, ולבו החל לרעוד ולהלום בחוזקה. הוא שיער שיש לכך קשר למכתב שכתב לקיסר, וחשש שיענש על העזתו להתלונן לפניו.

"כל החיילים עברו לעמידת דום ודגלו את נשקם על פי הטקס הצבאי, והמפקד החל לקרוא את המכתב: 'הואיל וחייל בעל מס' פלוני הוא יהודי ומתלונן על שאין מספקים לו אוכל כשר, ואף מכים אותו בשל כך, אני נותן פקודה שחייבים לספק לו אוכל כשר. ואם אין אוכל כשר, מוכרחים למצוא עבורו מקום בו יוכל להשיג את האוכל הכשר'. המפקד סיים את קריאת המכתב, ומאז גדל כבודו ויקרו של אבי בעיני מפקדיו לאין שיעור. השתדלותו להשגת אוכל כשר נשאה פרי". סיים האיש את סיפורו.

כאשר ר' שלום היה מספר את הסיפור נהג תמיד להוסיף: היהודי שפגשתי היה כה רחוק מעולמם של מצוות, אבל בכל אופן שמר באדיקות על אכילת מזון כשר. הסיבה לכך היא, שמכיון שאביו מסר את נפשו כדי שלא להתגלגל במאכלי טריפה, הדבר הפך אצלו לתכונה המושרשת בבניו, וכך הבן, על אף שלא שמר תורה ומצוות, הקפיד גם בהיותו בניכר לאכול רק אוכל כשר.

ומכאן לשאלה בה פתחנו: בודאי אין כוונת רש"י בשם המדרש לומר שיעקב לא רצה שיזכירו את שמו בענין הקשור למחלוקת, שהרי גם אם לא יזכר שמו הכל יודעים שלוי הוא בנו של יעקב. במדרש כתוב פה משהו אחר:

הראשון שנלחם על העבודה בבית המקדש היה יעקב כאשר נלחם עם עשיו על הבכורה, משום שרצה לעבוד בביהמ"ק. חשש יעקב, שכאשר יראו את קרח נלחם על הכהונה לעבוד בביהמ"ק, כולם יגידו שתכונה זו של המלחמה על העבודה הגיעה ממנו. לכן ביקש יעקב שלא יזכר שמו על המחלוקת, כלומר שכולם יבינו ששורש מחלוקתו של קרח לא נעוץ בו, ואין לו כל שייכות אליה, כי בעוד שאצל יעקב המטרה במלחמה עם עשיו היתה עבודה, אצל קרח הכל נבע משום ש"נתקנא בנשיאותו של אליצפן" כלשונו של רש"י. (מתוך הספר "ללמדך" במדבר שתידי לצאת א"ה)

פינת ההלכה

לתפוס פתקים על המקרר, במגנט שמודפס עליו ברכת מעין שלש

שאלה: קבלתי מגנט מקרן צדקה, ועליה מודפס ברכת מעין שלש, ומתחתיו מודפס שם הקרן, ומספר הטלפון שלהם. את המגנט תליתי על המקרר. מצוי מאד בבתים שרוצים לעשות תזכורות לדברים מסוימים, כותבים פתק, ותולים אותו על המקרר, ותופסים אותו עם מגנט. שאלתי היא, האם מותר להשתמש עם המגנט, שעליו מודפס ברכת מעין שלש, כדי לתפוס עמו דפים של חול, או שכדאי לתלות עליו רק דפים של תורה, כגון מבחנים של ילדים וכדו', כיון שיש בו קדושה, ואולי זה בזיון לתלות עמו דברים של חול?

תשובה: איתא בגמ' (ערכין ו.) היה [שם הוי"ה] כתוב על ידות הכלים... יגוד ויגנזנו. וכן פסק בשו"ע (י"ד סי' רע"ו סי"ג) כלי שהיה כתוב עליו שם, קוצץ מקום השם, וגונזו. ובפתחי תשובה (ס"ק כה) הביא שחברת קברנים חקקו על כוסות של זכוכית ששותים בהם, פסוקים עם שם הוי"ה ב"ה ככתיבתו, ואסר להם רב אחד לשתות בהם כמפורש בשו"ע, אולם בפנים מאירות (ח"ב סי' קל"ג) התיר לשתות בזה, כי בגמרא איתא, היה שם כתוב על ידות הכלים, ויש לומר דדוקא בידות שהוא מקום בזיון שידי הכל ממשמשים בהם ויבא לידי מחיקה, אבל על הכלי מכוון ד"ל דמותר להשתמש בו, דשם שלא במקומו אינו מקדש כל הכלי, ואיסור שימוש הוא בשביל בזיון השם, אבל כשאין בזיון השם מותר להשתמש בו, [וא"כ קשה על הרמב"ם והמחבר שכתבו דין זה בכללי, ולא כתוב כלשון הגמרא 'ידות הכלים']. ומ"מ אין להקל לשתות בכלים אלו, וכיון שיש מקום כתיבת השם גימוניות של זהב או של משי, ואז מותר לשתות בהם בלי שום פקפוק, ע"ש. על כל פנים למדנו מדבריו, שאילו היו רק פסוקים לבד, לא היה כל חשש לשתות בו, ורק משום שכתוב בו שם הוי"ה, יש בזה קצת בזיון. גם בענייננו, המגנט הוא כלי שתופסים בו פתקים, וכיון שהדפיסו עליו ברכת מעין שלש, ללא שם השם, עדיין מותר להשתמש עם הכלי שבו, ובפרט, שמודפס בו גם פרסום לקרן צדקה. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, קובץ ווי העמודים)

חידה שבועית

מה הופך להיות רטוב יותר במאן שהיא איישה?

תשובה לחידה פר"ש: הלשון מאוד מאוד (בראשית ו. יט. ל. טו. וזכרתי י. ז. כשנת נאבות פיר מיר מאוד מאוד הווי שפל וווי) תשובה לחידה השבועית: רימון-לימון.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות רביץ להולדת הבת הנכדה הנינה משפחות רוטנשטיין – ריין להולדת הבת משפחת יהודה סלומון להולדת הבן

משפחת דוד יעקובוון לנשואי הבן משפחת שוחט לנשואי הבת משפחות מושקוביץ – גלבווע להולדת הבן הנכד משפחת ברגר – רביץ להולדת הבן הנכד הנין משפחת בוטא להולדת הבן והבת משפחת הרב דוד סלומון לנשואי הבת משפחות פרידמן – פוקס להולדת הבת הנכדה **גני הדני:** משפחת טולנפלד לאירוסיו הבן משפחות ניסל לנשואי הבן משפחת שער לנשואי הבן משפחת גונגהיים להולדת הבן משפחות הרמן – קינסבורסקי להולדת הבן הנכד משפחות צדוק – כהן להולדת הבת הנכדה משפחות יוספי להולדת הבת משפחות טויטר-גלעדי להולדת הבת הנכדה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com